

## Pojetí primárního vzdělávání vzhledem k revizím RVP ZV

*Materiál vypracovala užší koordinační skupina pro 1. stupeň ZŠ a byl zkontrolován s členy širší koordinační skupiny (zástupci 1. stupně v pracovních skupinách pro vzdělávací oblasti a obory) s cílem sjednocení pohledu na prvostupňové vzdělávání napříč vzdělávacími obory/oblastmi. Vnímáme ho jako východisko pro tvorbu konzistentních obsahů, využijeme ho např. při formulaci kritérií pro posouzení konceptů revizí vzdělávacích oblastí z pohledu prvostupňového vzdělávání. Jedná se o interní materiál.*

Východiskem pro stanovení cílů v primárním vzdělávání je osobnostně rozvíjející pojetí s důrazem na celostní rozvoj žáků a tvorbu předpokladů pro jejich celoživotní učení.<sup>1</sup> Ve vzdělávacím systému má primární vzdělávání zásadní postavení, protože se v něm vytváří základy řady oborů lidského poznání. Hlavním cílem je získávání základních návyků a dovedností pro školní i mimoškolní práci, vytváření motivace k učení, osvojování základů funkčních gramotností jako nástroje dalšího úspěšného vzdělávání. Důležité je utváření uceleného náhledu na svět a sebe sama, kultivace žákovy osobnosti včetně jeho emocionální složky a podpory zdravého životního stylu.

Rozvoj klíčových kompetencí je založen na podpoře aktivního přístupu žáků k učení a kladení důrazu na tvořivou práci s věděním. Propojování osvojených vědomostí, dovedností a návyků s reálnými situacemi z každodenního života žáků je východiskem pro pochopení základních pravidel a podmínek života školy a místa, kde žák žije. Zapojování do různých akcí v obci přispívá k probouzení aktivního zájmu žáka o svět, včetně vedení ke globální odpovědnosti a udržitelnosti, to vše s důrazem na dodržování etických norem a demokratických hodnot.

Obsah výuky v primárním vzdělávání je specifickou transformací obsahů z řady vědních, uměleckých, technických oborů a pohybových aktivit, které odpovídá možnostem rozvoje učebních činností žáků.

V prvním období primární školy (1. – 3. ročník) stavíme další učení na žakovských prekonceptech. Vycházíme z konkrétních činností a z komplexnějších učebních situací blízkých reálnému životu. Na počátku školní docházky převládá u většiny žáků neúmyslná mechanická paměť, bezprostředně spojená s vnímáním, což akcentuje požadavek na názornost vyučování.<sup>2</sup> Charakteristická je postupná adaptace na školní požadavky, nestálost soustředění, přetrvávající hravost, vysoká míra sugestibility, citová rozkolísanost a zranitelnost. V prvním období dochází k rozvoji kognitivních funkcí, motorických dovedností (jemná i hrubá motorika), výrazně se zdokonaluje řeč,

---

<sup>1</sup> SPILKOVÁ, Vladimíra. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005.

<sup>2</sup> HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál, 2009.

kteřá je zásadní pro následný kvalitativní rozvoj celé osobnosti.<sup>3</sup> Očekávané výstupy se proto vází převážně ke konkrétním poznatkům založeným na přímé zkušenosti žáka a mají nižší míru abstrakce.

Pro druhé období (4. – 5. ročník) je charakteristická vyšší míra schopnosti abstrakce, žák se posouvá od vnímání a chápání konkrétního a reálného světa přes logické operace k abstraktním operacím a pojmům, postupně je schopen získané poznatky systematizovat a propojovat.<sup>4</sup> Žáci jsou aktivní při objevování, experimentování a řešení nejrůznějších problémů. Očekávané výstupy učení směřují již ke komplexnějším znalostem a dovednostem a mají vyšší míru abstrakce, přesto i ony jsou vázány na žákovu osobní i zprostředkovanou zkušenost.<sup>5</sup>

Rozvojové pojetí primárního vzdělávání klade důraz na prožitek a vlastní zkušenost žáků.<sup>6</sup> K osvojování znalostí a dovedností, k rozvoji postojů a hodnot dochází prostřednictvím činnosti učení. Výsledky žákovu učení hodnotíme především formativně, vedeme žáky k sebehodnocení a vrstevnickému hodnocení. Žák se postupně učí rozpoznávat kritéria učební činnosti a stanovovat indikátory kvality při jejich plnění. Zkušenost, kterou žák s formativním přístupem a hodnocením získává, v dlouhodobé perspektivě ovlivňuje vývoj jeho identity (sebepojetí). Pro rozvoj potenciálu každého žáka je důležité přihlížet k rozdílům ve schopnostech, stylech a tempu učení. Využití pedagogického diagnostikování umožňuje rozpoznání a podchycení specifických zájmů, schopností a nadání žáků i možnost včasné identifikace speciálních vzdělávacích potřeb a poskytnutí individuální podpory.

Posláním primárního vzdělávání je poskytnout každému žákovi od počátku školní docházky možnost zažít úspěch v učení, partnerskou spolupráci a pozitivní přijetí sebe samotného.

---

<sup>3</sup> VÁGNEROVÁ, Marie; LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2021.

<sup>4</sup> VÁGNEROVÁ, Marie; LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2021.

<sup>5</sup> TAGUMA, Miho; FERON, Eva; LIM, Meow Hwee. Future of education and skills 2030: Conceptual learning framework. *Organization of Economic Co-operation and Development*, 2018.

<sup>6</sup> LUKÁŠOVÁ, Hana. *Kvalita života dětí a didaktika*. Praha: Portál, 2010.